

hvad jeg ytrede i Gaar i Anledning af det ærede Medlems første Foredrag, og særlig ikke noget med Hensyn til det fra hans Side i Udsigt stillede Forslag. — Det var som sagt egentlig kun for en kort Bemærkning, at jeg bad om Ordet overfor det ærede Medlem fra Røge. Han henvendte sig til mig med en i alt Fald tilskyndende Indignation af varmeste Grad, fordi han mente, at jeg var uberettiget til uden videre at sige ham for med lignende Udtryk som det ærede Medlem fra Storeheddinge at have talt om Nødvendigheden for Krigsministeren af at fortsætte paa den provisoriske Bane og provisorisk gennemføre Artilleriets Udvikling. Jeg tror, at man i Almindelighed ikke vil have faaet det Indtryk, at min Udtalelse i den Retning forleden Dag var uberettiget. Jeg skal erindre det ærede Medlem om, at Betydningen af ens politiske Udtalelse bliver bedømt efter det Indtryk, som Offentligheden faar af den tilføjede Virkning, og at der ikke kunde være nogen rimelig Tvivl derom fra Tilhørernes Side, anser jeg i alt Fald for givet. En saadan Udtalelses Klogskab derimod beror naturligvis paa, om den tilføjede Virkning opnaas.

Falkenstjerne: Jeg har bedt om Ordet nærmest, fordi jeg nødig vilde have siddende paa mig adskillige af de Ord, som det ærede Medlem fra Storeheddinge lagde mig i Munden. Jeg har ikke brugt de Bendinger, som det ærede Medlem vilde tillægge mig. Jeg ynder, naar jeg taler om Politikere, meget sjælden at bruge Ordet Samvittighed. Jeg tror, at det at bedømme Menneskers Samvittighed er en saa vanskeligt Ting, at det mindst af alt kunde falde mig ind at bruge den Bending, at det ærede Medlem var temmelig frit for Samvittighed overfor Grundlovens Bud. Det kunde aldrig nogen Sinde falde mig ind. Det ærede Medlems Samvittighed overfor politiske Spørgsmaal haade nu som Medlem i denne Sal og i hans tidligere Stilling som Kultusminister kunde det ikke falde mig ind at dømme om eller blot udtale en Formening om. Derimod ytrede jeg i Gaar, som Tidenden sikkert ogsaa vil vise, naar mine Ord komme til at foreligge der, at jeg syntes, at det vidnede om en vel højt spændt Landsfrihed, naar man taler om Grundlovens Ord, saaledes som det ærede Medlem havde udtalt sig. Jeg har den Opfattelse, hvori det ogsaa lader til, at det ærede Medlem er evigt med mig, at der kan foreligge saadanne Tilfælde i Livet, hvor man bliver nødt til at sætte sig ud over selv Grundlovens Bud. Jeg tror, at slike Nødstilstande kunne ind-

finde sig, og en saadan Nødstilstand foreligger netop, saasnart der er Tale om Landets Eksistens. Men jeg forstaar ikke, hvorledes det ærede Medlem fra Storeheddinge er i Stand til at anvende det paa det Forhold, her tales om. Saavidt mig bekendt forelaa der ikke i 1885, da Københavns Befæstning blev paabegyndt, nogen som helst Fare for Landets Eksistens. I ethvert Tilfælde maa jeg saa i allerhøjeste Grad beklage, at det høje Ministerium den Gang mellem de Argumenter, som bleve lagte i Bægtkaalen for at bevæge dette Ting til at gaa ind paa Fordringen derom, ikke ogsaa lagde et saa vigtigt Argument i Bægtkaalen som det, at Landets Eksistens var i Fare; thi jeg tror ikke, at noget saadant i fjærneste Maade har foreligget den Gang. Jeg kunde, for at fremdrage et Eksempel, have forstaaet, om Monrad i Januar 1864 havde suspenderet Forsætningen, om han da uden videre havde ophævet November-Forsætningen, hvis han havde haft den Opfattelse, at det kunde fri os fra Krigen. Da kunde der være Tale om, at det gjaldt Landets Eksistens, og da maatte man have priset det som en Lykke for Folket at have en Mand i Spidsen for dets Styrkelse, der var i Besiddelse af en saadan Landsfrihed, at han kunde sætte sig ud over Grundlovens Bud, som man under saadanne Forhold nok kunde reducere til formelle Betæneligheder, men at reducere til formelle Betæneligheder under Forhold som i 1885, hvad Grundloven bestemt har foreskrevet om, hvorledes der her i Landet skal lovgives, forstaar jeg ikke, man kan. Jeg forstaar ikke, hvorledes man under saadanne Forhold kan sætte sig ud over Grundloven; det er mig temmelig usatteligt. Jeg tror, at Konsekvensen af det ærede Medlems Standpunkt vil blive den, at Regeringen paa alle mulige Omraader kan, saa snart dette Ting siger nej til en Ting, tage den selv. Det ærede Medlem betragter jo Forholdene saaledes, at Regeringen havde gjort, hvad den kunde, da den havde forelagt Forsvarslovene, og de her i Tinget enten vare blevne forfaste uden videre eller mødte med en gold Kritik. Ja, jeg gad se den Regering, som ikke vilde betragte den Kritik, der mødte dens vel overvejede Forslag, som en gold Kritik. Jeg tror, at naar man af saadanne Grunde mener sig berettiget til at sætte sig ud over dette Tings Afstemning og Kritik, er man fuldstændig ude over, hvad der kalder almindelige borgerlige Forhold. Det ærede Medlem tillagde mig endvidere nogle Ordinger overfor Fæstningen, som jeg ikke har brugt. Det ærede Medlem slog mig her sammen med det ærede Medlem fra Røge.